

<i>Sygn. akt</i>	<i>III AUa 75/14</i>
------------------	----------------------

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **16 października 2014 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Urszula Kocyłowska
	Sędziowie:	SSA Barbara Gonera (spr.) SSO del. Elżbieta Selwa
	Protokolant	st.sekr.sądowy Małgorzata Leniar

po rozpoznaniu w dniu **16 października 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **M. P.i P. P.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawców

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **19 listopada 2013 r.** sygn. akt **IV U 1863/12**

I. **zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzające go decyzje Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 26 września 2012 r. o tyle, że ustala, iż wnioskodawcy podlegali ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresach: P. P. od 1 stycznia 2000 r. do 1 marca 2009 r. oraz M. P. od 1 stycznia 2009 r. do 1 marca 2009 r.,**

II. **dalej idącą apelację oddala,**

III. **zasądza od Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na rzecz P. P. i M. P. kwoty po 150 zł (słownie : sto pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 września 2012 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego, a także w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowe dla P. P. od dnia 1 stycznia 2000 r. do 4 lipca 2010 r. oraz od 6 września 2010 r. do 30 stycznia 2011 r. oraz ustanie obowiązku opłacania składek za powyższe okresy.

Decyzją z tej samej daty Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego, a także w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego dla M. P. od 1 stycznia 2009 r. do 4 lipca 2010 r. oraz od 6 września 2010 r. do 30 stycznia 2011 r.

W podstawie prawnej wydanych decyzji powołał art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz art. 3a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (j.t. Dz. U. z 2008 r., nr 50, poz. 291 ze zm.).

W uzasadnieniu w/w decyzji organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 3a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników – ubezpieczenie ustaje od dnia następującego po dniu, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu. Dalej wskazał, że instytucja amerykańska w stosunku do wnioskodawców potwierdziła okresy ubezpieczenia w USA, dlatego zgodnie z art. 6 pkt. 1 i 3 ww. ustawy, P. P. i M. P. zostali wyłączeni z ubezpieczenia społecznego rolników.

Odwołanie od powyższych decyzji złożyli M. P. i P. P. domagając się zmiany zaskarżonych decyzji. W uzasadnieniu odwołania podkreślili, że terminowo opłacali składki na ubezpieczenie społeczne rolników i w ich ocenie nie zaszyły żadne okoliczności, o których mowa w art. 3a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, których następstwem byłoby wyłączenie ich spod obowiązkowego ubezpieczenia. W spornych okresach odwołujący byli posiadaczami gospodarstwa rolnego oraz osobiście i na własny rachunek je prowadzili. Nadto wskazali, że polsko-amerykańska umowa weszła w życie w 2009 r. i dopiero od tego momentu może mieć zastosowanie do ich sytuacji.

Prezes KRUS Oddział Regionalny w R.w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Organ rentowy wskazał, że P. P. i M. P. przebywali za granicą w USA i mają potwierdzone przez amerykańską instytucję ubezpieczeniową okresy ubezpieczenia – w przypadku P. P. od 1 stycznia 2000 r. do 31 grudnia 2011 r. oraz w przypadku M. P. od 1 października 2009 r. do 31 grudnia 2011 r. W ocenie organu rentowego zasadnym jest wyłączenie P. P. z ubezpieczenia społecznego rolników w okresie od 1 stycznia 2000 r. do 4 lipca 2010 r., tj. do czasu wyłączenia z ubezpieczenia określonego decyzją z 9 września 2010 r. oraz od 6 września 2010 r. do 30 stycznia 2011 r., tj. od końca okresu wyłączenia z ubezpieczenia określonego decyzją z dnia 9 września 2010 r. do czasu objęcia ubezpieczeniem społecznym w związku z przyznaniem prawa do renty strukturalnej. Również w przypadku M. P. dotyczy to okresu od 1 stycznia 2009 r. do 4 lipca 2010 r., tj. od chwili objęcia innym ubezpieczeniem społecznym w USA do czasu wyłączenia z ubezpieczenia określonego decyzją z dnia 9 września 2010 r., a także od 6 września 2010 r. do 30 stycznia 2011 r., tj. od końca okresu wyłączenia z ubezpieczenia określonego decyzją z dnia 9 września 2010 r. do chwili objęcia ubezpieczeniem jako domownika w gospodarstwie B. K.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie po rozpoznaniu sprawy wyrokiem z dnia 19 listopada 2013r. , sygn. akt IV U 1863/12 odwołania oddalił.

Sąd I instancji ustalił, że P. P. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresach od 1 stycznia 1990 r. do 18 lutego 1996 r., tj. do chwili podjęcia zatrudnienia, a także od 1 kwietnia 1998 r. do 4 lipca 2010 r., tj. od chwili rozwiązania stosunku pracy do rozpoczęcia pobytu za granicą w USA oraz od 31 stycznia 2011 r. w zw. z uzyskaniem prawa do renty strukturalnej. M. P. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 października 1991 r. do 31 sierpnia 1996 r., tj. do chwili objęcia ubezpieczeniem ZUS w zw. z prowadzoną działalnością gospodarczą, od 1 stycznia 1997 r. do 30 września 1998 r., tj. od zakończenia prowadzenia działalności gospodarczej do czasu ponownego jej rozpoczęcia, od 10 sierpnia 1999 r. do 4 lipca 2010 r., tj. od zakończenia prowadzenia działalności gospodarczej do chwili rozpoczęcia pobytu w USA, od 31 stycznia 2011 r. od chwili zgłoszenia jej jako domownika w gospodarstwie rolnym B. K., a od 1 stycznia 2012 r. została objęta ubezpieczeniem w zw. z uzyskaniem przez męża P. P. prawa do renty strukturalnej. Jak ustalił Sąd Okręgowy w okresie od 1990 r. do chwili obecnej wnioskodawcy wspólnie prowadzili gospodarstwo rolne (grunty orne i łąki) położone w R. o powierzchni 8,80 ha fizycznych. Gospodarstwo rolne było zmechanizowane, wnioskodawcy posiadali własny ciągnik i inny sprzęt, a w okresie żniw wynajmowali kombajn. W gospodarstwie rolnym pracowali także córka z zięciem. W 2010 r. gospodarstwo rolne zostało przekazane na rzecz córki B. K. i wspólnie przez nią prowadzone z rodzicami.

Z ustaleń Sądu wynika, że również od 2000 r. tj. kiedy wnioskodawcy przebywali w USA, jednocześnie prowadzili gospodarstwo rolne w Polsce. Uprawiali zboża, które nie wymagały dużej ilości pracy w gospodarstwie, przyjeżdżali w okresie wiosny, w lipcu – sierpniu i na święta. Prace, które nie zdążyli wykonać w okresach pobytu w Polsce, zlecali do wykonania innym rolnikom.

Od 1 stycznia 2000 r. do 4 lipca 2010 r. oraz od 6 września 2010 r. do 30 stycznia 2011 r. P. P. podlegał ubezpieczeniu społecznemu w USA i ma potwierdzone okresy składkowe. Natomiast M. P. od 1 stycznia 2009 r. do 4 lipca 2010 r., a następnie od 6 września 2010 r. do 30 stycznia 2011 r. podlegała ubezpieczeniu społecznemu w USA i ma potwierdzone okresy składkowe.

W kontekście poczynionych ustaleń faktycznych, Sąd Okręgowy uznał decyzje organu rentowego za zgodne z prawem, a odwołania wnioskodawców za niezasadnione.

Zdaniem Sądu przeprowadzone postępowanie dowodowe potwierdziło, iż w spornych okresach wnioskodawcy prowadzili gospodarstwo rolne w Polsce, nie mogli zatem jednocześnie podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (z tytułu zatrudnienia) na obszarze USA oraz ubezpieczeniu społecznemu rolników z tytułu prowadzenia w Polsce działalności rolniczej.

W ocenie Sądu Okręgowego do sytuacji wnioskodawców zastosowanie znajdzie umowa o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczypospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki podpisana w Warszawie w dniu 2 kwietnia 2008 r. (Dz. U. z 23 marca 2009 r. nr 46, poz. 374) – która weszła w życie od dnia 1 marca 2009 r., przy czym zgodnie z art. 22 ust. 2 tej ustawy odnosi się ona, zdaniem Sądu również do stanów sprzed 1 marca 2009 r.

Sąd I instancji wskazał na art. 91 Konstytucji podkreślając, iż ratyfikowane umowy międzynarodowe stanowią część krajowego porządku prawnego i są bezpośrednio stosowane. Ponadto, umowa międzynarodowa, ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, ma pierwszeństwo przed prawem krajowym, jeżeli nie da się ono pogodzić z umową. Celem umów o zabezpieczenie społeczne jest w szczególności unikanie sytuacji, w której osoba podlega podwójnie ubezpieczeniom – w kraju zatrudnienia i w kraju zamieszkania.

W podstawie prawnej rozstrzygnięcia Sąd powołał przepis art. 477¹⁴ §1 kpc.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył do Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie pełnomocnik wnioskodawców, zarzucając błędną interpretację przepisów:

- art. 6 pkt 13 w zw. z art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013r. Nr 1403) skutkującą przyjęciem, iż względem ubezpieczeniowych należało orzec o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników w związku z podleganiem „innemu ubezpieczeniu społecznemu” jakiemu podlegali na terenie USA,

- art. 2 ust. 1 oraz art. 22 ust. 2 umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki podpisanej w Warszawie w dniu 2 kwietnia 2008 r. (Dz. U. z 23 marca 2009 r. nr 46, poz. 374) w sytuacji , gdy z treści zapisów umowy określających zakres przedmiotowy oraz postanowienia przejściowe nie wynika , aby miała zastosowanie na gruncie stanu faktycznego zaistniałego w sprawie.

Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

1. zmianę decyzji dotyczącej P. P. w całości i orzeczenia, że wnioskodawca podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie: ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego w okresie od 1 stycznia 2000r. do 4 lipca 2010r. oraz od 6 września 2010r. do 30 stycznia 2011r. oraz ubezpieczenia emerytalno-rentowego w okresie od 1 stycznia 2000r. do dnia 4 lipca 2010r. i od 6 września 2010r. do 30 stycznia 2011r.,

2. zmianę decyzji dotyczącej M. P. w całości i orzeczenia, że wnioskodawczyni podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie: ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego w okresie od 1 stycznia 2009r. do 4 lipca 2010r. oraz od 6 września 2010r. do 30 stycznia 2011r. oraz ubezpieczenia emerytalno-rentowego w okresie od 1 stycznia 2009r. do dnia 4 lipca 2010r. i od 6 września 2010r. do 30 stycznia 2011r.

oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawców kosztów postępowania apelacyjnego ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W ocenie ubezpieczonych spełniali oni w całym okresie objętym ubezpieczeniem wszelkie przesłanki do objęcia ich z mocy ustawy ubezpieczeniem społecznym rolników, bowiem posiadali gospodarstwo rolne, prowadzili na własny rachunek działalność w zakresie produkcji rolnej , gospodarstwo obejmowało obszar użytków rolnych po. 1 ha, nie podlegali w spornym okresie innemu ubezpieczeniu i nie mieli ustalonego prawa do emerytury lub renty albo ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

W uzasadnieniu apelacji pełnomocnik naprowadzał, że w świetle zapisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników podleganie innemu ubezpieczeniu społecznemu oznacza podleganie ubezpieczeniom społecznym rolników na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych lub objęcie przepisami o zabezpieczeniu emerytalnym. Wskazał, że niewłaściwa jest wykładnia dokonana przez Sąd Okręgowy na gruncie niniejszej sprawy, szczególnie za okres przed datą wejścia w życie umowy o zabezpieczeniu społecznym pomiędzy RP, a Stanami Zjednoczonymi. Zdaniem skarżących , nawet gdyby przyjąć zastosowanie przepisów umowy w okolicznościach niniejszej sprawy, to nieprawidłowym jest ich zastosowanie za okres przed 1 marca 2009r. tj. wejścia w życie umowy.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawców jest częściowo uzasadniona i w tym zakresie powoduje zmianę zaskarżonego wyroku jak i poprzedzających go decyzji rolniczego organu rentowego .

Na wstępie zauważyć należy , iż Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego jako podstawę ustania ubezpieczenia społecznego rolników w spornych okresach , tak w stosunku do P. P.jak i M. P., wskazała art. 3a ust 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników , argumentując , że instytucja amerykańska potwierdziła okresy ubezpieczenia w/w w USA , skutkiem czego , wyłączenie z ubezpieczenia rolniczego wnioskodawców następuje z uwagi na treść art. 6 pkt 1 i 3 ustawy . Podobne stanowisko KRUS prezentował w trakcie postępowania odwoławczego , podając jako podstawowy argument wyłączenia ,fakt podlegania przez wnioskodawców innemu ubezpieczeniu ale również podnosząc , że przebywając w USA wnioskodawcy nie prowadzili działalności rolniczej w Polsce .

Nie można nie zauważyć , iż podając w rezultacie dwie wyłączające się przyczyny ustania ubezpieczenia społecznego rolników P. i M. P. – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego popadła w swoistą sprzeczność.

Przyjmując bowiem za spornymi decyzjami , iż przyczyną ustania ubezpieczenia społecznego rolników jest fakt podlegania przez wnioskodawców innemu ubezpieczeniu i powołując się na przepisy umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki , z dnia 2.04.2008 r. organ rolniczy przyjmuje , iż wnioskodawcy bezspornie posiadają dwa tytuły ubezpieczenia tj. rolniczego w Polsce i pracowniczego w USA . Kwestionując natomiast fakt prowadzenia przez wnioskodawców gospodarstwa rolnego w Polsce z uwagi na długotrwały ich pobyt w USA , Kasa de facto wskazuje na brak tytułu do ubezpieczenia rolniczego w Polsce , w oparciu o przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z dnia 20.12.1990 r. Bez znaczenia wówczas , dla ustania ubezpieczenia , na okoliczność podlegania przez wnioskodawców ubezpieczeniu w USA jak i nie na potrzeby sięgania do zapisów umowy międzynarodowej .

Przechodząc do apelacji wnioskodawców , Sąd Apelacyjny pragnie zauważyć , że Sąd Okręgowy przyjął , iż w niniejszej sprawie w zasadzie nie był sporny fakt prowadzenia przez P. i M. P. gospodarstwa rolnego po łożonego w R. , (do 2010 r. samodzielnie , a po tej dacie wspólnie z dziećmi) i wykonywania działalności rolniczej .

Z ustaleń Sądu wynika , że powyższe okoliczności zostały jednoznacznie potwierdzone zeznaniami świadków .

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia Sądu Okręgowego w tym zakresie . W niniejszej sprawie nakład pracy wnioskodawców i konieczność osobistego wykonywania prac w gospodarstwie rolnym należy rozpatrywać w powiązaniu z zakresem i rodzajem upraw (zboża , łąki) przedkładającym się na potrzeby prowadzonej działalności rolniczej . Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika , że gospodarstwo wnioskodawców było zmechanizowane , posiadali pełny sprzęt rolniczy , uprawa zbóż którą prowadzili wymagała ich obecności w okresach nasilenia prac polowych , taką obecność zapewniali , wykonując osobiście prace kombajnem , ciągnikiem , pracując przy orce , żniwach . Nadto jak zeznał P. P.przed Sądem Okręgowym , pomimo długotrwałego pobytu w USA to w P.było ich centrum życiowe , tu bowiem mają dom , rodzinę , dzieci , wnuki , natomiast za granicą zarabiają .

Przy takich ustaleniach faktycznych , należało przyjąć jak uczynił to Sąd I instancji , iż wnioskodawcy w spornych okresach posiadali równolegle dwa tytuły ubezpieczeń tj. w Polsce i USA i rozważyć ich sytuację prawną w świetle umowy o zabezpieczeniu społecznym z dnia

2.04.2008 r. Słuszny jest zarzut apelacji , iż stosując zapisy umowy międzynarodowej , o której mowa wyżej , Sąd Okręgowy dokonał błędnej interpretacji art. 22 cyt. umowy , przyjmując , iż ubezpieczenie zagraniczne , wyłącza ubezpieczenie krajowe za okres sprzed 1.03.2009 r. tj. sprzed daty wejścia w życie umowy ,

Jak wynika z przepisów samej umowy międzynarodowej jak i uzasadnienia projektu ustawy z dnia 25.07.2008 r. o ratyfikacji Umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki podpisanej w Warszawie w dniu 2.04.2008 r. (postanowienia przejściowe i końcowe art. 22 -25) zgodnie z art. 22 ustawy , zasady ustalania i wypłaty świadczeń na podstawie umowy będą obowiązywały od dnia jej wejścia w życie , jakkolwiek będą również dotyczyły okresów ubezpieczenia przebytych przed tą datą .

Powyższy zapis należy odczytywać w uwzględnieniu celu ustawy , a więc możliwości uzyskania świadczeń częściowych z jednego lub obu państw , znacznej grupie osób w Rzeczypospolitej Polskiej i w Stanach Zjednoczonych Ameryki , które pracowały w obu państwach i mimo to obecnie nie mają wystarczających okresów ubezpieczenia do przyznania świadczeń w jednym z tych państw lub o obu . Powyższy przepis pozwala uwzględniać istniejące już okresy składkowe , natomiast nie tworzy ich ani nie niweluje , dotyczy okresów ubezpieczenia już nabytych , nie tworzy natomiast nowych stanów prawnych z datą wsteczną , jak przyjął błędnie Sąd I instancji .

Niewątpliwie , stan prawny wprowadzony umową , zapewni opłacanie składek tylko do jednego polskiego lub amerykańskiego systemu , przez osoby przemieszczające się w celu wykonywania pracy . Jednakże zdaniem Sądu Apelacyjnego o skutku takim możemy mówić dopiero od daty wejścia w życie umowy tj. 9.03.2009 r.

Reasumując apelacja wnioskodawców okazała się uzasadniona w części w której kwestionowali wyłączenie ich z ubezpieczenia rolniczego w kraju , za okres do 1 marca 2009 r. i w tym zakresie , skutkowało wydaniem przez Sąd Apelacyjny orzeczenia reformatoryjnego po myśli art. 386 § 1 kpc (pkt I wyroku) .

W pozostałej części Sąd Apelacyjny po myśli art. 385 kpc (pkt II wyroku) oddalił apelację wnioskodawców , uznając trafność argumentacji Sądu I instancji i akceptując ją bez potrzeby powtarzania .

orzeczenie o kosztach (pkt III wyroku) znajduje uzasadnienie w treści art. 98 § 1 kpc .